

ЕКОНОМІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ У ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГАХ ВАРТОСТІ

©2018 ЧЕРКАС Н. І., ЧЕХ М. М., ВАСИЛИЦЯ О. Б.

УДК 339.5:339.7

Черкас Н. І., Чех М. М., Василиця О. Б. Економічна модернізація у глобальних ланцюгах вартості

Стаття має за мету дослідження сутності, механізмів та способів досягнення модернізації внутрішньої економіки за умови інтеграції до глобальних ланцюгів вартості. Проаналізовано особливості механізмів досягнення технологічного оновлення виробництва в різних країнах. Узагальнено окремі види економічної модернізації, зокрема виробничих процесів, продукції, функціональних процесів та на міжгалузевому рівні. Систематизовано сучасні закономірності формування доданої вартості та принципи переходу до виробництва продукції з високою доданою вартістю. Продемонстровано особливості впливу глобальних ланцюгів вартості на внутрішню економіку через трансмісійні механізми. Проведений аналіз свідчить про те, що позитивний вплив інтеграції у глобальні ланцюги вартості на внутрішню економіку залежить від абсорбційної здатності національних компаній. Встановлено, що досягнення економічної модернізації у глобальних ланцюгах вартості залежить від макроекономічного та інституційного середовища, які визначають ефективність прямих іноземних інвестицій та мережевізації.

Ключові слова: економічна модернізація, додана вартість, глобальні ланцюги вартості, трансфер технологій.

Рис.: 3. **Бібл.:** 15.

Черкас Наталія Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри міжнародної економіки, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: natsanex@yahoo.com

Чех Мирослава Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: mirachekh@gmail.com

Василиця Оксана Богданівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри державного управління, Український католицький університет (вул. І. Свенціцького, 17, Львів, 79011, Україна)

E-mail: o.vasylytsya@gmail.com

УДК 339.5:339.7

Черкас Н. И., Чех М. М., Василиця О. Б. Экономическая модернизация в глобальных цепочках стоимости

Статья имеет целью исследование сущности, механизмов и способов достижения модернизации внутренней экономики при условии интеграции в глобальные цепочки стоимости. Проанализированы особенности механизмов достижения технологического обновления производства в разных странах. Обобщены отдельные виды экономической модернизации, в частности производственных процессов, продукции, функциональных процессов и на межотраслевом уровне. Систематизированы современные закономерности формирования добавленной стоимости и принципы перехода к производству продукции с высокой добавленной стоимостью. Продемонстрированы особенности влияния глобальных цепочек стоимости на внутреннюю экономику через трансмиссионные механизмы. Проведенный анализ свидетельствует о том, что положительное влияние интеграции в глобальные цепочки стоимости на внутреннюю экономику зависит от абсорбционной способности национальных компаний. Установлено, что достижение экономической модернизации в глобальных цепях стоимости зависит от макроекономической и институциональной среды, которые определяют эффективность прямых иностранных инвестиций и сетевизации.

Ключевые слова: экономическая модернизация, добавленная стоимость, глобальные цепочки стоимости, трансфер технологий.

Рис.: 3. **Библ.:** 15.

Черкас Наталья Игоревна – кандидат экономических наук, доцент, докторант кафедры международной экономики, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: natsanex@yahoo.com

Чех Мирослава Михайловна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра международных экономических отношений, Львовский торгово-экономический университет (ул. Туган-Барановского, 10, Львов, 79005, Украина)

E-mail: mirachekh@gmail.com

Василиця Оксана Богдановна – кандидат экономических наук, доцент кафедры государственного управления, Украинский католический университет (ул. И. Свенцицкого, 17, Львов, 79011, Украина)

E-mail: o.vasylytsya@gmail.com

UDC 339.5:339.7

Cherkas N. I., Chekh M. M., Vasylytsia O. B. The Economic Modernization in the Global Value Chains

The article is aimed at researching the essence, mechanisms for and ways of achieving modernization of the domestic economy provided integration into the global value chains. Features of mechanisms for achievement of technological updating of production in different countries are analyzed. Several types of economic modernization are generalized, in particular production processes, products, functional processes and the inter-sectoral level. The contemporary regularities of the value-added formation and the principles of transition to production with high added value are systematized. Features of influence of global value chains on internal economy through transmission mechanisms are demonstrated. The carried out analysis shows that the positive impact of integration into the global value chains on the internal economy depends on the absorption capacity of the national companies. It is determined that the achievement of economic modernization in the global value chains depends on the macroeconomic and institutional environment that determine the efficiency of both foreign direct investment and netization.

Keywords: economic modernization, value added, global value chains, technology transfer.

Fig.: 3. **Bibl.:** 15.

Cherkas Nataliia I. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree of the Department of International Economics, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: natsanex@yahoo.com

Chekh Myroslava M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: mirachekh@gmail.com

Vasylytsia Oksana B. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Public Administration, Ukrainian Catholic University (17 I. Svientskyi Str., Lviv, 79011, Ukraine)

E-mail: o.vasylytsya@gmail.com

Економічний розвиток значною мірою залежить від постійної модернізації промисловості та інноваційного оновлення технологічної бази виробництва. Підвищення ефективності промислового виробництва, його диверсифікація та зростання продуктивності сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, що забезпечить сталість зростання економіки загалом. Часто приєднання до виробничих мереж і глобальних ланцюгів вартості окремих підприємств сприяє подальшому залученню до них більшої кількості локальних учасників (компаній та працівників). Навіть залучення в сегменти з низькою доданою вартістю у великих масштабах може привести до генерації більшої внутрішньої доданої вартості в країні завдяки підвищенню продуктивності праці та кваліфікації працівників.

Цілком очевидно, що для країн, що розвиваються та перехідних економік приєднання до глобальних ланцюгів вартості є пріоритетним завданням, оскільки це дає змогу інтегруватися у світову економічну систему, залучати інвестиції, нарощувати виробництво і сприяє соціально-економічному розвитку країни. Однак сам процес інтеграції вимагає від уряду проведення системних заходів та ефективної економічної політики, які повинні забезпечити максимально ефективне використання економічного потенціалу країни для досягнення економічної модернізації.

Отже, актуальність теми дослідження зумовлена важливістю вивчення можливостей застосування інструментів економічної політики уряду для модернізації економіки та приєднання до глобальних ланцюгів вартості вітчизняних компаній.

Зовнішня торгівля стимулює інновації за допомогою імпорту технологій, доходів від експорту, надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та посилення конкуренції [1–4]. Експортери з країн, що розвиваються, характеризуються значно вищими показниками продуктивності, заробітної плати та кваліфікації працівників, ніж компанії цього ж сектора, що не орієнтуються на експорт [5]. Для стимулювання технологічних інновацій та модернізації виробництва важливими є як залучення ПІІ, так і абсорбційна здатність, яка залежить від якості людського капіталу, фінансової системи та інфраструктури, здатності до інновацій внутрішніх компаній, а також від можливостей технологічного та інституційного розвитку [6; 7]¹. Позитивний ефект від ПІІ в рамках глобаль-

¹ Для покращення абсорбційної здатності пропонуються основні заходи: 1) політика зменшення технологічного розриву між країнами-партнерами; 2) акумуляція людського капіталу; 3) розвиток транспортної та фінансової інфраструктури [6]. Компанії повинні отримувати державну підтримку для здійснення інвестування в наукові дослідження, впровадження нових технологічних процесів та обладнання, а також підвищення кваліфікації працівників. Країни з недостатнім людським капіталом можуть залучити лише технології низького рівня, що обмежує потенціал економічного зростання. Це ж стосується й інфраструктури.

них ланцюгів вартості є вищим у країнах із міцними принципами верховенства права та кращою системою освіти. Інтенсивна участь у глобальних ланцюгах вартості та висхідна спеціалізація пов'язані зі зростанням імпорту обладнання, що має наслідком економічну модернізацію [8].

Економічна модернізація охоплює такі види технологічного оновлення: модернізація виробничих процесів (удосконалення ефективності та продуктивності); модернізація продукції (перехід до виробництва технологічно складнішої продукції в наявних ланцюгах вартості); функціональна модернізація (збільшення частки доданої вартості внаслідок орієнтації на виконання складніших завдань) та міжгалузєва модернізація (перехід у нові ланцюги вартості з вищим рівнем технологічності) [3].

Використання даних світових таблиць «витрати – випуск» дають змогу кількісно оцінити економічну модернізацію внаслідок участі у глобальних ланцюгах вартості та забезпечує такі переваги: аналіз виробничої структури країни та її міжнародних зв'язків на рівні окремих секторів; дослідження впливу нетарифних заходів і регуляторних змін на внутрішніх виробників у секторах з різним рівнем доданої вартості; прогнозування потенційних макроекономічних шоків; оцінка впливу зовнішньої торгівлі на ринок праці та роль екосистеми послуг завдяки субрахункам із урахуванням робочих місць та екологічних показників [9].

Завдяки функціональній модернізації в Південній Кореї, Гонконгу, Тайвані та Сінгапурі було створено національні компанії, здатні конкурувати із ТНК країн Північної Америки, Японії та Західної Європи, але багатьом іншим країнам Азії так і не вдалося розвинути на світовому рівні власні бренди у виробництві, маркетингу чи у роздрібній торгівлі [5]². Хоча економічна модернізація вважається важливим результатом участі у глобальних ланцюгах вартості, на сьогодні ще мало відомо про механізми переходу до виробництва продукції з високою доданою вартістю в межах мережевих зв'язків та їх вплив на внутрішню економіку.

Метою статті є дослідження сутності, механізмів та способів досягнення модернізації внутрішньої економіки за умови інтеграції до глобальних ланцюгів вартості.

Здатність компаній до економічної модернізації визначається їх готовністю до підвищення кваліфікації працівників, впровадження нових технологій та підвищення продуктивності в поточних завданнях. Однак не завжди зусилля компаній є успішними, оскільки

² Спроба копіювати азійський досвід у країнах Латинської Америки виявилася невдалою. На початку 2000-х років жодна із мексиканських фірм не розвинула свій власний бренд на ринку США. Однією з причин називають відмінні підходи до організації виробничих мереж і макроекономічну нестабільність.

складність структури управління у глобальних ланцюгах вартості може призвести до стагнації та переходу в сегменти з нижчим рівнем доданої вартості. Прихильники концепції торгівлі завданнями наголошують на важливості функціональної модернізації, що забезпечує перехід до виконання функцій із вищим рівнем доданої вартості (рис. 1). Проте інші форми якісного оновлення виробництва є не менш важливими. Для підтримки технологічної конкурентоспроможності секторів промисловості потрібні нові зміни в технічному та технологічному забезпеченні процесів виробництва, впровадження енергозберігальних екологічних технологій та реконструкція обладнання.

Посилення позицій у межах глобальних ланцюгів вартості може відбуватися внаслідок: визначення видів діяльності, послуг чи завдань, у яких компанії володіють початковими порівняльними перевагами; впровадження заходів щодо посилення відповідних порівняльних переваг; розширення знань і компетенцій із використанням нових технологій та підвищен-

ня кваліфікації. Це дозволить країнам розвивати спеціалізацію в більш прибуткових секторах із високою доданою вартістю.

Модернізація не обов'язково вимагає миттєвого переходу від базового виробництва (для прикладу, сільського господарства) до надання послуг, як це передбачено теоретичними підходами до міжнародної конкуренції на рівні секторів [11]. Для виробництва з вищим рівнем доданої вартості першочергового значення набуває підвищення кваліфікації працівників, рівня знань, надходження капіталу, розробка нових технологій і вдосконалення виробничих процесів. У цьому контексті економічна модернізація через участь у глобальних ланцюгах вартості розширює завданнями концепцію торгівлі, орієнтовану на функціональну модернізацію – окрім кращого виконання традиційних завдань та освоєння суміжних ланок у межах наявних ланцюгів, найважливішим є створення нових продуктів із високою доданою вартістю (рис. 2).

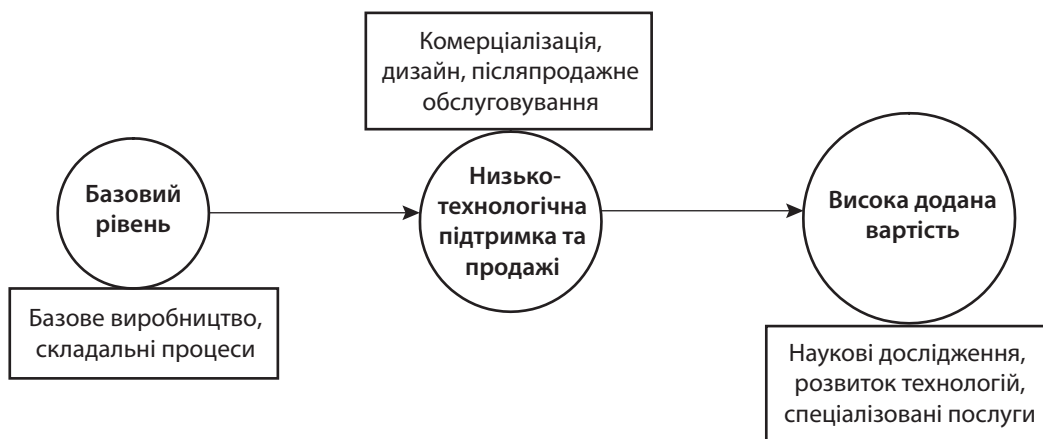

Рис. 1. Процес формування доданої вартості

Джерело: складено за [2, с. 23; 10].

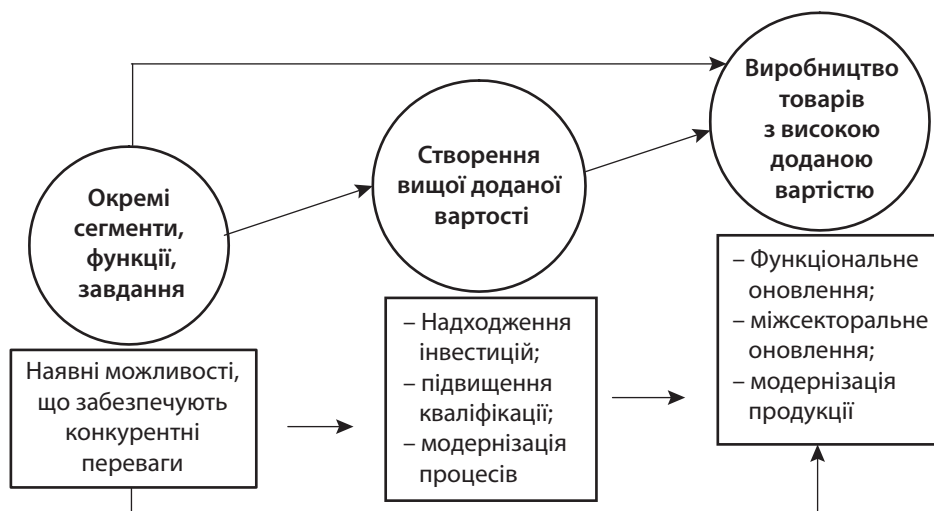

Рис. 2. Перехід до виробництва продукції з високою доданою вартістю

Джерело: авторська розробка.

У багатьох країнах, що розвиваються, експорт послуг має значний потенціал, зокрема щодо підвищення прибутковості МСП. У цьому контексті вирішальну роль відіграє здатність країни розвивати високу якість знань та вмій працівників (якість робочої сили). Висока кваліфікація працівників дає змогу швидко освоювати нові технологічні ніші на світових ринках. Одночасно з економічним зростанням значна увага повинна зосереджуватися на підвищенні соціальних стандартів. Переваги від залучення у глобальні ланцюги вартості повинні поширюватись і на інші сектори внутрішньої економіки (серед них і бюджетні) для справедливого розподілу можливостей та доходу в регіоні [12]. Гармонійний соціально-економічний розвиток можливий лише за умови створення відчуття належності до відповідної територіальної групи (міста, регіону, держави) та активної участі населення в суспільних процесах; заохочення довіри (до людей, інституцій, бізнесу тощо), стимулювання висхідної соціальної мобільності та боротьба із соціальною нерівністю й дискримінацією [2].

Участь у глобальних ланцюгах вартості може привести до підвищення рівня продуктивності та доданої вартості внаслідок п'яти основних трансмісійних каналів економічної та соціальної модернізації:

- ✦ зворотних і форвардних зв'язків;
- ✦ проконкурентної реструктуризації ринку;
- ✦ трансферу технологій;
- ✦ мінімального ефективного масштабу;
- ✦ ефекту ринку праці, у т. ч. попит на кваліфікованих працівників та підвищення кваліфікації (рис. 3).

Форвардні зв'язки передбачають продажі через ланцюги вартості проміжної продукції у внутрішню

економіку, що стимулює виробництво та/або продуктивність у різних низхідних секторах. Зворотні зв'язки охоплюють придбання внутрішньої продукції в межах ланцюгів вартості, що, своєю чергою, підтримує виробництво та/або продуктивність у висхідних секторах. Трансфер технологій сприяє зростанню продуктивності внутрішніх компаній у відповідних низхідних і висхідних секторах внаслідок виробництва у глобальних мережах.

Вплив глобальних ланцюгів вартості на ринок праці через підвищення кваліфікації працівників аналогічний трансферу технологій, однак здійснюється шляхом підвищення попиту на знання та освіту. Мінімальний економічно-ефективний масштаб передбачає, що участь у глобальних ланцюгах може скеровувати інвестиції в інфраструктуру, що стимулюватиме внутрішнє виробництво в інших секторах.

Зазначені трансмісійні канали дають змогу підтримувати економічний розвиток і модернізацію виробництва. *По-перше*, зворотні зв'язки глобальних ланцюгів вартості створюють ефект попиту (провідні компанії, зазвичай, вимагають високих стандартів якості від постачальників) та ефект підтримки (провідні фірми можуть допомагати локальним постачальникам шляхом обміну знаннями, технологіями, авансовими платежами та ін.). Додатково, форвардні та зворотні зв'язки сприяють трансферу технологій, підвищуючи продуктивність внутрішніх фірм за допомогою таких механізмів: ефект дифузії (поширення знань і технологій у секторі, до якого належить постачальник) та ефект якості й доступності (участь у глобальних ланцюгах вартості підвищує доступність і якість ресурсів та проміжної продукції в секторі покупця).

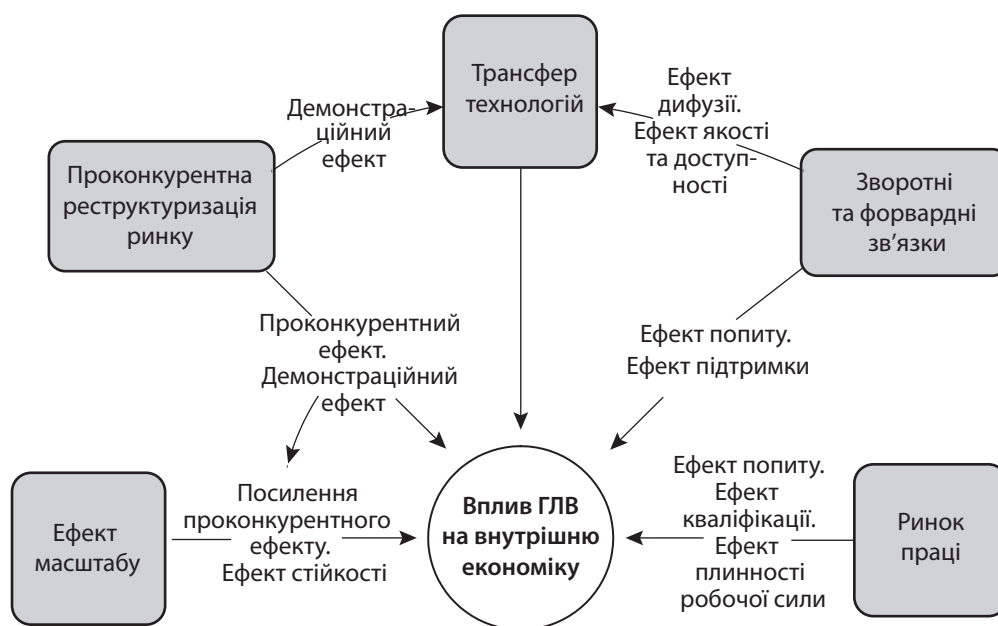

Рис. 3. Трансмісійні механізми впливу глобальних ланцюгів вартості на внутрішню економіку

Джерело: складено за [13, с. 128; 14].

По-друге, участь у глобальних ланцюгах вартості може стимулювати проконкурентну реструктуризацію ринку, що впливає не лише на учасників глобальних мереж внаслідок проконкурентного ефекту (посилюється конкуренція за обмежені ресурси в країні між іноземними інвесторами та місцевими фірмами). Відбувається підвищення загальної продуктивності в середньостроковій перспективі внаслідок демонстраційного ефекту (поширення знань і технологій виникає також внаслідок безпосередньої імітації чи зворотної інженерії внутрішніх компаній продукції із глобальних мереж, їх маркетингових стратегій, бізнес-моделей, процесів виробництва й експорту).

По-третє, досягнення мінімального економічно-ефективного масштабу має подвійний вплив. Ефект посилення передбачає, що мінімальні досягнення масштабу посилюють проконкурентні ефекти, адже сприяють розвитку інфраструктури супутніх послуг, пов'язаних із глобальними виробничими мережами. Ефект стійкості виникає, коли посилюється здатність країни і надалі продовжувати участь у ланцюгах вартості, зокрема внаслідок розвитку логістики, що сприяє вертикальній інтеграції країн у глобальні виробничі мережі.

По-четверте, глобальні ланцюги вартості забезпечують окреслені переваги для ринку праці. Зокрема, ефект попиту означає, що участь у глобальних ланцюгах характеризується підвищеним попитом на кваліфіковану робочу силу з боку ТНК чи інших учасників. Міжнародні компанії можуть приваблювати людський капітал, пропонуючи вищу заробітну плату. Проте цей ефект слабне з підвищенням продуктивності внутрішніх фірм або адаптації ринку до обмеженої пропозиції робочої сили. Ефект кваліфікації виникає, коли місцеві компанії, що беруть участь у глобальних ланцюгах, швидше отримують нові знання, зокрема від ТНК або їхніх міжнародних партнерів. Ефект плинності робочої сили сприяє поширенню знань, коли працівники переходять працювати в інші внутрішні компанії.

Окремі канали трансмісії проявляють складний і часто взаємний вплив один на одного. Зв'язок між інтеграцією у глобальні ланцюги вартості та продуктивністю посилюється внаслідок дії трьох основних чинників: ПШ, експорт та імпорт проміжної продукції [15]. Зв'язок між зовнішньою торгівлею та інноваціями залежить від дієвості інтеграційних утворень і захисту інтелектуальної власності, що може стосуватися ефективності ПШ та мережевізації загалом. ПШ здатні здійснювати трансфер технологічних інновацій у приймаючі країни як через зворотні зв'язки (передача технологій від іноземних замовників до місцевих постачальників), так і через форвардні зв'язки (передача технології через обладнання та високоякісні комплектуючі від іноземних постачальників до місцевих компаній), а також через

мобільність людського капіталу та демонстраційний ефект.

Загалом позитивний вплив інтеграції у глобальні ланцюги вартості на економічне зростання країни/регіону залежить від абсорбційної здатності внутрішніх компаній, забезпечення робочої сили світового рівня та сприятливого клімату для розвитку технологій та інфраструктури. Абсорбційна здатність формується, насамперед, завдяки загальним і спеціальним інвестиціям, що спрямовані на підвищення технічної спроможності.

Для досягнення довготермінових ефектів українськими важливими є інвестиції в освіту, встановлення відповідних стандартів та надання пріоритету інноваційній діяльності. Додатково, розвиток програм постачання, підтримка функціонування ефективних кластерів (співпраця науки та бізнесу, наприклад залучення підприємців, стартапів, спін-оф підприємств у розробку та швидке впровадження інноваційних напрацювань, зокрема державних науково-дослідних інститутів). Це може бути досягнуто за допомогою низки скоординованих ініціатив, наприклад ініціації партнерства держави із приватним сектором; підтримки університетів для залучення достатньої кількості кваліфікованих науковців; пристосування програм і дисциплін в університетах та інших навчальних закладах до потреб місцевого ринку праці з урахуванням напрямків розвитку відповідних фірм тощо. Держава повинна впроваджувати високі стандарти виробництва на всіх етапах ланцюгів постачання, оскільки погана якість кінцевого продукту внаслідок використання неякісних компонентів може спричинити втрату репутації відповідної фірми.

ВИСНОВКИ

Для ефективної економічної модернізації у глобальних ланцюгах вартості державна політика повинна базуватися, насамперед, на створенні сприятливих умов для сталого розвитку в таких напрямках: 1) пріоритет для створення та захисту інтелектуальної (у тому числі цифрової) власності; 2) усунення фізичних та адміністративних перешкод для ефективного функціонування глобальних ланцюгів вартості; 3) міцний зв'язок економічного розвитку із соціальним (ефект від приєднання до ланцюгів вартості має поширюватися на суміжні сектори); 4) макроекономічна стабільність (обмінного курсу або інших макрочинників); 5) участь у глобальних виробничих мережах не повинна передбачати завдання шкоди навколишньому середовищу; 6) забезпечення сумісності та комплексності освіти і науки до потреб промисловості.

Щодо країн, що розвиваються, активне залучення у глобальні ланцюги вартості сприяє їх соціально-економічному розвитку та модернізації, оскільки безпосередньо забезпечує надходження ПШ, трансфер технологій, створення робочих місць і підвищення

кваліфікації працівників. Однак інтеграція до глобальних виробничих мереж і ланцюгів, особливо на початку, супроводжується переважно операціями із низькою доданою вартістю, виготовленням окремих деталей і компонентів або використанням модульного принципу з оперативної незалежності функціональних блоків. Відповідно, у коротко- та середньотерміновій перспективі формується позитивний ефект, проте у віддаленій перспективі часто виникає «пастка середнього доходу», що становитиме напрям продовження дослідження. Викликає сумнів, що саме лише приєднання до глобальних мереж підвищує міжнародну конкурентоспроможність, що спонукає до аналізу прямих та опосередкованих ефектів на безпосередніх учасників глобальних ланцюгів вартості, інші сектори, інфраструктуру та економічний розвиток загалом. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Kiryama N.** Trade and Innovation. *OECD Trade Policy Papers*. 2012. No. 135. 40 p.
2. **Taglioni D., Winkler D.** Making Global Value Chains Work for Development // Economic Premise. May 2014. No. 143. URL: <http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/EP143.pdf>
3. Global Value Chain Development Report. Washington: World Bank, 2017 190 p.
4. **Черкас Н. І.** Теоретичні аспекти розвитку глобальних мереж і ланцюгів вартості: нова парадигма глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2018. № 3. С. 52–59.
5. **Demena B. A., Van Bergeijk P. A. G.** A meta-analysis of FDI and productivity spillovers in developing countries. *Journal of Economic Surveys*. 2016. Vol. 31. No. 2. P. 546–571.
6. **Nguyen H., Duysters G., Patterson J., Sander H.** Foreign Direct Investment Absorptive Capacity Theory // Proceedings of the 7th International Conference GLOBELICS, 2009. Georgia Institute of Technology. Dakar. Senegal. 28 p.
7. **Riaz M. F., Cherkas N., Leitão J.** Corruption and Innovation: Mixed Evidences on bidirectional Causality. *Journal of Applied Economic Sciences*. 2018. Vol. 13. No. 2 (56). P. 378–384.
8. FDI, Global Value Chains, & Local Sourcing in Developing Countries / V. Amendolagine, A. Presbitero, R. Rabellotti, M. Sanfilippo, A. Seric. IMF Working paper. 2017. No. 17/284. 40 p.
9. **Johnson R. C., Noguera G.** A Portrait of Trade in Value-Added over Four Decades. *Review of Economics and Statistics*. 2017. Vol. 99. Issue 5. P. 896–911.
10. **Ebell M., Pilkington J., Rowe J., Srinivasan S.** Value Added from Trade for Key Business and Financial Service Industries: Initial Estimates. *National Institute Economic Review*. 2017. Vol. 242. No. 1. P. 14–23.
11. **Baldwin R.** The Great Convergence. Harvard University Press, 2016. 329 p.
12. **Шевчук В. О., Черкас Н. І.** Вплив динаміки промислового виробництва регіону та географії зовнішньої торгівлі на технологічний експорт. *Регіональна економіка*. 2008. № 2. С. 34–43.
13. **Engel J., Taglioni D.** The middle-income trap and upgrading along global value chains // Global Value Chain Report. Chapter 5. 2017. P. 119–139.
14. **Cai S., Zhang Y., Meng B.** Spillover effects of TTIP on BRICS economies: a dynamic GVC-based CGE model. *IDE Discussion Papers*. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization (JETRO). 2015. No. 485. 20 p.
15. **Beverelli C., Koopman R., Kummritz V., Neumueller S.** Domestic Value Chains as Stepping Stones to Global Value Chain Integration. *CTEI Working Paper*. 2017. No. 4. 37 p.

REFERENCES

- Amendolagine, V. et al. "FDI, Global Value Chains, & Local Sourcing in Developing Countries". *IMF Working paper*, no. 17/284 (2017).
- Baldwin, R. *The Great Convergence*. Harvard University Press, 2016.
- Beverelli, C. et al. "Domestic Value Chains as Stepping Stones to Global Value Chain Integration". *CTEI Working Paper*, no. 4 (2017).
- Cai, S., Zhang, Y., and Meng, B. "Spillover effects of TTIP on BRICS economies: a dynamic GVC-based CGE model". *IDE Discussion Papers*. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization (JETRO), no. 485 (2015).
- Cherkas, N. I. "Teoretychni aspekty rozvytku hlobalnykh merezh i lantsiuhiv vartosti: nova paradyhma hlobalizatsii" [Theoretical Aspects of the Development of Global Networks and Value Chains: A New Paradigm of Globalization]. *Biznes Inform*, no. 3 (2018): 52-59.
- Demena, B. A., and Van Bergeijk, P. A. G. "A meta-analysis of FDI and productivity spillovers in developing countries". *Journal of Economic Surveys*, vol. 31, no. 2 (2016): 546-571.
- Ebell, M. et al. "Value Added from Trade for Key Business and Financial Service Industries: Initial Estimates". *National Institute Economic Review*, vol. 242, no. 1 (2017): 14-23.
- Engel, J., and Taglioni, D. "The middle-income trap and upgrading along global value chains". *Global Value Chain Report*, chapter 5 (2017): 119-139.
- Global Value Chain Development Report*. Washington: World Bank, 2017.
- Johnson, R. C., and Noguera, G. "A Portrait of Trade in Value-Added over Four Decades". *Review of Economics and Statistics*, vol. 99, no. 5 (2017): 896-911.
- Kiryama, N. "Trade and Innovation". *OECD Trade Policy Papers*, no. 135 (2012).
- Nguyen, H. et al. "Foreign Direct Investment Absorptive Capacity Theory". *Proceedings of the 7th International Conference GLOBELICS*. Dakar, Senegal: Georgia Institute of Technology, 2009.
- Riaz, M. F., Cherkas, N., and Leitao, J. "Corruption and Innovation: Mixed Evidences on bidirectional Causality". *Journal of Applied Economic Sciences*, vol. 13, no. 2 (56) (2018): 378-384.
- Shevchuk, V. O., and Cherkas, N. I. "Vplyv dynamiky promysloвого vyrobnytstva rehionu ta heohrafii zovnishnyoi torhivli na tekhnolohichniy eksport" [Impact of dynamics of industrial production in the region and geography of foreign trade on technological exports]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2 (2008): 34-43.
- Taglioni, D., and Winkler, D. "Making Global Value Chains Work for Development". Economic Premise. May 2014. <http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/EP143.pdf>